

Сезона 2016/2017

Петак, 3. март 2017. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

За мегаломане

Диригент: **Кристијан Мандеал**
Солисти: **Јанош Бенуш, Иштван Фламер, Бенце Месарош и Мате Хамар**, хорне

Програм:

А. Шенберг: *Озарена ноћ*, оп. 4

Трајање: око 30 минута

Р. Шуман: Концерт за четири хорне и оркестар, оп. 86

Lebhaft
Romanze
Sehr lebhaft

Трајање: око 20 минута

Х. Берлиоз: *Посмртна и тријумфална симфонија* оп. 15

Посмртни марш / Marche funèbre. Moderato un poco lento
Посмртни говор / Oration funèbre. Adagio non tanto – Andantino un poco lento e sostenuto
Апотеоза / Apotheose. Allegro non troppo e pomposo

Трајање: око 33 минута

Концертмајстор: **Мирослав Павловић**

Један од аутора који су на веома специфичан начин дефинисали музику 20. века је **Арнолд Шенберг** (1874–1951). Његово стваралаштво полази од позноромантичарске основе у периоду након Вагнерове смрти, да би се потом аутор окренуо експресионистичким тенденцијама разарања тоналитета и афирмацији атоналне и дванаесттонске музике, како би у касном стваралаштву начинио синтезу наведених елемената. Једно од значајнијих дела из Шенберговог раног стваралаштва је и поема за гудачки секстет ***Преображена ноћ***. Написана је 1899. године и једно је од низа дела (углавном соло песама) инспирисаних поезијом Рихарда Демела. У песми која је послужила као текстуални предлог за ову поему реч је о жени која свом вољеном признаје да носи дете другог мушкарца којег никада није волела. Он јој саопштава да ће дете прихватити као његово. Сам текстуални предлог није од пресудног значаја за разумевање поеме, због недостатка драмске радње, пре свега у песми, а онда и у њеној транспозицији у поему за гудачки секстет. Самим тим, ова поема се често тумачи и као програмска композиција апстрактног садржаја у једном ставу. Дело је првобитно написано за конкурс Бечког музичког друштва, али је оно одбацило дело због, за оно време, поприлично неконвенционалних хармонско-формалних решења. Иако је у овом Шенберговом остварењу веома јасно уочљива синтеза Вагнеровог и Брамсовог музичког мишљења, дело је описано као *препис Вагнерове музичке драме Тристан и Изолда, на којем се мастило размазало јер препис није стигао да се осуши*. Будући да је дело написао првобитно за гудачки секстет, композитор га је 1943. године прерадио за гудачки оркестар.

Роберт Шуман (1810–1856) је један од представника немачког романтизма, музички критичар и есејиста, оснивач *Новог часописа за музику* и аутор великог броја дела различитих жанрова, од којих су најпознатија клавирска дела, соло песме и симфоније, мада композиторов допринос у свим осталим тада познатим жанровима није занемарљив. **Концерт за четири хорне и оркестар** настао је 1849. године, у једном од стваралачки најплоднијих периода свог живота. Традиционална троставачна концепција овог концерта обогаћена је изразито виртуозним третманом солистичких хорни који се огледа у контрастирању између четири хорне и оркестра, али и четири хорне међу собом. Поред тога, у оркестрацији, уочљиво је веома нежно преламање тонских боја, које је омогућено самом природом солистичких инструмената. Наиме, хорна, као специфично „везивно ткиво“ оркестра служи као мост који повезује „несродне“ оркестарске групе. Будући да је у овом концерту реч о четири солистички третиране хорне, ситуација је донекле обрнута. „Несродне“ оркестарске групе на различите начине обогаћују тонску боју хорне.

Француски композитор **Хектор Берлиоз** (1803–1869) је под утицајем оперске музике свог доба желео да на специфичан начин, упливом драмске радње (која неретко потиче из ванмузичког извора) обогати жанр симфоније, који је поред камерне музике често био занемариван у француској музици 19. века услед доминације оперске музике. Берлиозово симфонијско стваралаштво настајало је између 1830. и 1840. године, почев од чувене *Фантастичне симфоније*, у којој развија концепт *idée fixe*, након које је уследила симфонија *Харолд у Италији*, симфонија са концертантно третираном соло виолом, потом симфонија са солистима и хором, *Ромео и Јулија*, по истоименој Шекспировој драми и последња, ***Посмртна и тријумфална симфонија***.

Берлиоз ју је написао према поруџбини Француске владе за десетогодишњицу Јулске револуције. Ово пригодно остварење конципирано је у стилу француске церемонијалне музике као троставачни циклус у којем су сви ставови у различитим тоналитетима, а сваки од њих може да се повеже са неким од општих места различитих јавних церемонија, што је уочљиво и из самих наслова ставова. Тако је први став посмртни марш, други би, уз концертантни третман соло тромбона, требало да евоцира свечани посмртни говор, а трећи, финални став је написан у маниру свечаног марша. У складу са наменом, веома је занимљива оркестрација овог дела. У процесији тргом Бастиља дефиловало је 200 музичара - велики војни дувачки маршевски оркестар и перкусионисти. Накнадно је придодата опција да се за потребе концертног извођења знатно редуцира целокупан ансамбл, као и могућности да се у последњем ставу ансамблу придруже гудачи, а у самом финалном одсеку хор.

Милош Браловић*

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.